

Bruxelles, 30. lipnja 2023.
(OR. en)

11143/23

ECOFIN 668
UEM 202
SOC 494
EMPL 345
COMPET 689
ENV 768
EDUC 281
RECH 313
ENER 404
JAI 914
GENDER 145
ANTIDISCRIM 139
JEUN 183
SAN 420

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Br. preth. dok.:	9838/1/23 REV 1
Br. dok. Kom.:	COM(2023) 613 final
Predmet:	PREPORUKA VIJEĆA o Nacionalnom programu reformi Cipra za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2023.

Za delegacije se u prilogu nalazi navedeni nacrt preporuke Vijeća, o kojem su raspravljali Vijeće i Europsko vijeće na temelju prijedloga Komisije COM(2023) 613 final.

PREPORUKA VIJEĆA

od ...

o Nacionalnom programu reformi Cipra za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2023.

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika¹, a posebno njezin članak 5. stavak 2.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža², a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

¹ SL L 209, 2.8.1997., str. 1.

² SL L 306, 23.11.2011., str. 25.

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

- (1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća³ kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam”) stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i uključivom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja kojima se potiče rast, posebno reformi i ulaganja u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava. Maksimalni financijski doprinos po državi članici u okviru Mehanizma ažuriran je 30. lipnja 2022., u skladu s člankom 11. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/241.

³ Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

- (2) Komisija je 22. studenoga 2022. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2023., čime je označen početak europskog semestra 2023. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 23. ožujka 2023. prioritete Godišnjeg pregleda održivog rasta za 2023., koji se temelje na četirima dimenzijama konkurentne održivosti. Komisija je 22. studenoga 2022. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2023., u kojem je Cipar utvrđen kao jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama. Stoga je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je istog dana donijela i mišljenje o nacrtu proračunskog plana Cipra za 2023. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2023., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 16. svibnja 2023. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja⁴ („Preporuka o europodručju za 2023.”), a 13. ožujka 2023. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.
- (3) Iako gospodarstva Unije pokazuju iznimnu otpornost, geopolitički kontekst i dalje ima negativan utjecaj. Čvrsto stojeći uz Ukrajinu, Unija je svoj program gospodarske i socijalne politike usmjerila na smanjivanje negativnih posljedica energetske šokove na ranjiva kućanstva i poduzeća u kratkoročnom razdoblju te na nastavak rada na zelenoj i digitalnoj tranziciji, potpori održivom i uključivom rastu, očuvanju makroekonomske stabilnosti i povećanju otpornosti u srednjoročnom razdoblju. U velikoj je mjeri usmjerena i na povećanje konkurentnosti i produktivnosti Unije.

⁴ Preporuka Vijeća od 16. svibnja 2023. o ekonomskoj politici europodručja (SL C 180, 23.5.2023., str. 1).

- (4) Komisija je 1. veljače 2023. objavila komunikaciju naslovljenu „Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija” („Industrijski plan u okviru zelenog plana”). Cilj Industrijskog plana u okviru zelenog plana povećanje je konkurentnosti industrije Unije s nultom neto stopom emisija i podupiranje brzog prelaska na klimatsku neutralnost. Njime se dopunjuju postojeći napori u okviru europskog zelenog plana i plana REPowerEU. Njegov je cilj također omogućiti poticajnije okruženje za povećanje Unijinih proizvodnih kapaciteta za tehnologije i proizvode s nultom neto stopom emisija koji su potrebni za ostvarenje Unijinih ambicioznih klimatskih ciljeva te osigurati pristup relevantnim kritičnim sirovinama, među ostalim diversifikacijom nabave, primjerenim iskorištavanjem geoloških resursa u državama članicama i maksimalnim povećanjem recikliranja sirovina. Industrijski plan u okviru zelenog plana temelji se na četiri stupa: predvidljivom i pojednostavnjenom regulatornom okruženju, bržem pristupu financijskim sredstvima, unapređenju vještina i otvorenoj trgovini za otporne lance opskrbe. U cilju rada na regulatornom okviru za poticanje rasta Komisija je 16. ožujka 2023. objavila dodatnu komunikaciju naslovljenu „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”, koja se temelji na devet pokretača konkurentnosti koji se međusobno dopunjuju. U njoj se utvrđuju prioriteti politike koji se odnose na aktivno osiguravanje strukturnih poboljšanja, dobro usmjerena ulaganja i regulatorne mjere za dugoročnu konkurentnost Unije i njezinih država članica. Preporuke navedene u nastavku doprinose ostvarenju tih prioriteta.
- (5) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2023. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer se planovi odnose na sve relevantne preporuke ili na znatan dio relevantnih preporuka za pojedinu zemlju izdanih posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020. i 2022. i dalje su jednako relevantne za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

- (6) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća⁵ („Uredba o planu REPowerEU”) donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. To će doprinijeti energetskej sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, dok će se istodobno povećavati uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Uredbom o planu REPowerEU državama članicama omogućuje se da u svoje nacionalne planove za oporavak i otpornost dodaju novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirale ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU. Tim reformama i ulaganjima doprinijet će se i povećanju konkurentnosti industrije Unije s nultom neto stopom emisija, kako je navedeno u Industrijskom planu u okviru zelenog plana, i provedbi preporuka za pojedinu zemlju koje se odnose na energetiku i upućene su državama članicama 2022. i, ako je primjenjivo, 2023. Uredbom o planu REPowerEU uvodi se nova kategorija bespovratne financijske potpore koja se državama članicama stavlja na raspolaganje za financiranje novih reformi i ulaganja u energetici u okviru njihovih planova za oporavak i otpornost.

⁵ Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavlja o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uređaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1.).

- (7) Komisija je 8. ožujka 2023. donijela Komunikaciju o smjernicama za fiskalnu politiku u 2024. („Komunikacija od 8. ožujka 2023.“). Cilj joj je državama članicama pomoći u pripremi programa stabilnosti i konvergencije i tako poboljšati koordinaciju politika. Komisija je podsjetila da će se opća klauzula o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu deaktivirati krajem 2023. U razdoblju 2023. – 2024. pozvala je na provedbu fiskalnih politika kojima se osigurava srednjoročna održivost duga i održivo povećava potencijalni rast te je pozvala države članice da u svojim programima stabilnosti i konvergencije za 2023. navedu kako će svojim fiskalnim planovima osigurati usklađenost s referentnom vrijednosti od 3 % bruto domaćeg proizvoda (BDP) utvrđenu Ugovorom te osigurati uvjerljivo i kontinuirano smanjenje duga ili zadržavanje duga na razboritim razinama u srednjoročnom razdoblju. Komisija je države članice pozvala i da postupno ukinu nacionalne fiskalne mjere uvedene za zaštitu kućanstava i poduzeća od naglog porasta cijena energije, počevši od najmanje ciljanih mjera. Navela je da bi, bude li mjere potpore trebalo produljiti zbog novih pritisaka na cijene energije, države članice takve mjere trebale bolje usmjeriti na ranjiva kućanstva i poduzeća. Komisija je navela da bi fiskalne preporuke bile kvantificirane i diferencirane. Nadalje, kao što je predloženo u njezinoj Komunikaciji od 9. studenoga 2022. o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a, fiskalne preporuke izradile bi se na temelju neto primarnih rashoda. Preporučila je da sve države članice nastave štititi ulaganja koja financira država i osiguraju djelotvorno korištenje sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije, posebno za potrebe ciljeva zelene i digitalne tranzicije i otpornosti. Komisija je navela da će Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita u proljeće 2024. na temelju podataka o realizaciji za 2023., u skladu s postojećim pravnim odredbama.

- (8) Komisija je 26. travnja 2023. predstavila zakonodavne prijedloge za provedbu opsežne reforme Unijinih pravila gospodarskog upravljanja. Glavni je cilj tih prijedloga ojačati održivost javnog duga i reformama i ulaganjima promicati održiv i uključiv rast u svim državama članicama. Komisija svojim prijedlozima želi unaprijediti nacionalnu odgovornost, pojednostavniti okvir i pozornost u većoj mjeri usmjeriti na srednjoročno razdoblje, u kombinaciji s djelotvornom i koherentnijom provedbom. U skladu sa zaključcima Vijeća od 14. ožujka 2023. o smjernicama za reformu okvira gospodarskog upravljanja EU-a cilj je da se zakonodavni rad dovrši 2023.
- (9) Cipar je 17. svibnja 2021. Komisiji dostavio svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 28. srpnja 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Cipra⁶. Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, u kojoj se navodi da je Cipar u zadovoljavajućoj mjeri ostvario relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nije poništeno.

⁶ ST 10686/2021, ST 10686/2021 ADD 1.

- (10) Cipar je 9. svibnja 2023. dostavio svoj Nacionalni program reformi za 2023., a 2. svibnja 2023. svoj Program stabilnosti za 2023., u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1466/97. Zbog njihove uzajamne povezanosti ta su dva programa ocijenjena zajedno. U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2023. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Cipra o napretku ostvarenom u provedbi plana za oporavak i otpornost.
- (11) Komisija je 24. svibnja 2023. objavila Izvješće za Cipar za 2023. U njemu je ocijenjen napredak Cipra u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2022. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Cipra. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Cipra u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

(12) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Cipar u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011 i objavila rezultate 24. svibnja 2023. Komisija je zaključila da u Cipru postoje makroekonomske neravnoteže. Konkretno, slabosti povezane s privatnim, državnim i vanjskim dugom općenito su se smanjile, ali su i dalje uzrok za zabrinutost. Posebno su se smanjili visoki dugovi, uključujući neprihodonosne kredite, te se očekuje da će se tako i nastaviti, dok su deficiti tekućeg računa i dalje problem. Privatni dug smanjuje se od 2015., osim tijekom 2020., za vrijeme krize uzrokovane bolešću COVID-19, i očekuje se da će se, potaknut rastom nominalnog BDP-a, nastaviti smanjivati u 2023. i 2024. Međutim, više kamatne stope mogle bi opteretiti servisiranje duga jer prevladavaju zajmovi s promjenjivom kamatnom stopom. Na razine privatnog i vanjskog duga utječe prisutnost subjekata posebne namjene u Cipru, koji povećavaju razine duga, ali za gospodarstvo predstavljaju ograničene rizike. Neprihodonosni krediti koje drže banke posljednjih su se godina znatno smanjili zahvaljujući njihovoj prodaji, otpisima, novčanoj otplati, saniranju i zamjenama duga za imovinu. Državni dug u stalnom je padu; pao je ispod razine prije pandemije te se očekuje da će se u 2023. i 2024. dodatno smanjiti. Unatoč oporavku turizma veliki deficit tekućeg računa povećao se 2022., što je odraz snažne domaće potražnje i visokih cijena energije; očekuje se da će se u 2023. i 2024. donekle smanjiti, ali ostati velik. Odgovor u području politika bio je povoljan. Očekuje se da će nekoliko mjera iz plana za oporavak i otpornost doprinijeti diversifikaciji gospodarstva, poduprijeti rast izvoza i ublažiti prekomjernu ovisnost o uvozu nafte. U okviru plana za oporavak i otpornost sredinom 2022. donesen je paket izmjena zakona o društvima koja kupuju kredite i pružateljima usluge servisiranja kredita, čime se poboljšava njihovo radno okruženje i podupire smanjenje neprihodonosnih kredita. Nakon nekoliko odgoda, obustava ovrhe prestala je važiti u veljači: učinkovit okvir za ovršni postupak ključan je za poticanje zajmoprimaca na sudjelovanje u restrukturiranju kredita, daljnje smanjenje neprihodonosnih kredita u gospodarstvu, smanjenje privatne zaduženosti i jačanje platne discipline.

- (13) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat, saldo opće države u Cipru se s deficita od 2,0 % BDP-a u 2021. poboljšao na suficit od 2,1 % BDP-a u 2022., dok je dug opće države pao sa 101,2 % BDP-a krajem 2021. na 86,5 % BDP-a krajem 2022.
- (14) Na saldo opće države utjecale su mjere fiskalne politike poduzete radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. U 2022. te su mjere fiskalne politike koje su utjecale na smanjenje prihoda uključivale smanjenje trošarina na gorivo (benzin i dizel za 7 centi po litri i gorivo za ogrjev za 5,37 centi po litri) za sve potrošače te smanjenje stope poreza na dodanu vrijednost na potrošnju električne energije za kućanstva s 19 % na 9 % (uz dodatno smanjenje za ranjiva kućanstva na 5 %), dok su mjere fiskalne politike koje su utjecale na povećanje rashoda uključivale subvencioniranje povećanja tarifa za električnu energiju, a obuhvaćale su od 50 % do 100 % povećanja. Za provedbu tih mjera subvencioniranja država osigurava plaćanja ciparskom tijelu za električnu energiju, subjektu u potpunom državnom vlasništvu. Komisija procjenjuje da je u 2022. neto proračunski trošak svih tih mjera iznosio 0,7 % BDP-a. Na saldo opće države utjecao je i proračunski trošak pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine, procijenjen na 0,1 % BDP-a 2022. Istodobno je procijenjeni trošak privremenih hitnih mjera uvedenih zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 pao s 2,9 % BDP-a u 2021. na 0,3 % BDP-a u 2022.
- (15) Vijeće je 18. lipnja 2021. preporučilo Cipru ⁷ da u 2022. zadrži poticajan smjer fiskalne politike, uključujući poticaj iz Mehanizma, te očuva ulaganja koja financira država.

⁷ Preporuka Vijeća od 18. lipnja 2021. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2021. (SL C 304, 29.7.2021., str. 58.).

- (16) Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike⁸ bio je u 2022. neutralan, što je u kontekstu visoke inflacije bilo primjereno. Cipar je u skladu s preporukom Vijeća nastavio pružati potporu oporavku ulaganjima koja se financiraju sredstvima iz Mehanizma. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije iznosili su 1,4 % BDP-a u 2022. (1,6 % BDP-a u 2021.). Smanjenje rashoda financiranih bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije u 2022. odraz je početne faze novog programskog razdoblja za druge fondove Unije. Ulaganja koja financira država imala su kontrakcijski učinak od 0,1 postotnog boda na smjer fiskalne politike⁹. Cipar stoga nije očuvao ulaganja koja financira država, što nije u skladu s preporukom Vijeća. Ujedno je rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez novih mjera na strani prihoda) imao neutralan učinak na smjer fiskalne politike. Cipar je stoga u dovoljnoj mjeri zadržao pod kontrolom rast tekućih rashoda koje financira država.
- (17) Makroekonomski scenarij na kojem se temelje proračunske projekcije u Programu stabilnosti za 2023. povoljniji je za 2023. od onoga iz Komisijine proljetne prognoze 2023., a nakon toga u skladu s njome. Vlada predviđa da će se realni BDP povećati za 2,8 % u 2023. i za 3,0 % u 2024. Za usporedbu, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se manji rast realnog BDP-a, od 2,3 % u 2023. i 2,7 % u 2024., uglavnom zbog manjeg doprinosa domaće potražnje rastu.

⁸ Smjer fiskalne politike mjeri se kao promjena primarnih rashoda (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda), isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19, ali uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije, u odnosu na srednjoročni potencijalni rast. Za više detalja vidjeti okvir 1 u tablicama s fiskalnim statističkim podacima.

⁹ Ostali kapitalni rashodi koje financira država imali su ekspanzivan učinak od 0,2 postotna boda BDP-a.

- (18) Vlada u Programu stabilnosti za 2023. očekuje da će se suficit opće države neznatno smanjiti, s 2,1 % u 2022. na 2,0 % BDP-a u 2023. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti sa 86,5 % BDP-a krajem 2022. na 81,1 % BDP-a krajem 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni suficit od 1,8 % BDP-a za 2023. To je u skladu sa suficitom predviđenim u Programu stabilnosti za 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se sličan udio duga opće države u BDP-u od 80,4 % krajem 2023.
- (19) Očekuje se da će na saldo opće države u 2023. i dalje utjecati fiskalne mjere poduzete radi ublažavanja gospodarskih i socijalnih posljedica povećanja cijena energije. Te mjere obuhvaćaju produljene mjere iz 2022., ponajprije smanjenje trošarine na gorivo za sve potrošače i subvencioniranje povećanja tarifa za električnu energiju. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. neto proračunski trošak tih mjera potpore iznositi 0,4 % BDP-a¹⁰. Čini se da većina mjera u 2023. nije usmjerena na najranjivija kućanstva ili poduzeća i da mnoge od tih mjera ne šalju jasan cjenovni signal da se smanji potražnja za energijom i povećá energetska učinkovitost. Stoga se u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. procjenjuje da će iznos ciljanih mjera potpore koji treba uzeti u obzir pri ocjeni usklađenosti s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022.¹¹ iznositi 0,0 % BDP-a u 2023. (u usporedbi s 0,1 % BDP-a u 2022.).

¹⁰ Taj iznos predstavlja razinu godišnjih proračunskih troškova tih mjera, uključujući tekuće prihode i rashode te, prema potrebi, mjere za kapitalne rashode.

¹¹ Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Cipra i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 104.).

- (20) U svojoj Preporuci od 12. srpnja 2022. Vijeće je preporučilo da Cipar poduzme mjere čiji je cilj osigurati da rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bude u skladu s općim neutralnim smjerom politike¹², uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije i osobama koje bježe iz Ukrajine. Cipar bi se trebao pripremiti za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Cipru je bilo preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetske sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije.
- (21) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se da će u 2023. smjer fiskalne politike biti uglavnom neutralan (-0,1 % BDP-a). To je u skladu s neutralnim smjerom fiskalne politike u 2022. (0,0 % BDP-a). Predviđa se da će rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) u 2023. imati neutralan učinak od 0,0 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjeni trošak ciljanih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a. Ukupno gledajući, predviđeni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u skladu je s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022. Predviđa se da će rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije u 2023. iznositi 0,8 % BDP-a, a da će ulaganja koja financira država imati ekspanzivn učinak na smjer fiskalne politike od 0,8 postotnih bodova.¹³ Stoga Cipar planira financirati dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije i predviđa se da će očuvati ulaganja koja financira država. Planira financirati javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetske sigurnost, kao što su sustav upravljanja tržištem za ciparsko tržište električne energije, izgradnja novih energetski učinkovitih zgrada, uključujući novu psihijatrijsku bolnicu, povećanje energetske učinkovitosti škola i poboljšanje sigurnosti opskrbe vodom u regijama Nikoziji i Larnaki izgradnjom rezervoara, što se djelomično financira iz Mehanizma i drugih fondova Unije.

¹² Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2023. procjenjuje se da će srednjoročni (prosječni desetogodišnji) potencijalni rast proizvodnje Cipra, koji se koristi za mjerenje smjera fiskalne politike, iznositi 8,2 % u nominalnom smislu.

¹³ Predviđa se da će učinak ostalih kapitalnih rashoda koje financira država biti neutralan i iznositi 0,0 postotnih bodova BDP-a.

- (22) Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se suficit opće države u 2024. povećati na 2,3 % BDP-a. Povećanje u 2024. uglavnom odražava povećanje doprinosa za socijalno osiguranje od 1. siječnja 2024. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se krajem 2024. udio duga opće države u BDP-u smanjiti na 72,9 %. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se državni suficit od 2,1 % BDP-a u 2024. To je u skladu sa suficitom predviđenim u Programu stabilnosti za 2023. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se sličan udio duga opće države u BDP-u od 72,5 % krajem 2024.
- (23) U Programu stabilnosti predviđa se postupno ukidanje svih mjera energetske potpore u 2024. Komisija također pretpostavlja potpuno ukidanje mjera energetske potpore tijekom 2024. To se temelji na pretpostavci da neće biti novih povećanja cijene energije.
- (24) Cipar u Programu planira u 2023. ostvariti srednjoročni proračunski cilj, odnosno strukturni proračunski saldo od 0,0 % BDP-a, te ga zadržati tijekom ostatka programskog razdoblja. Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2023. predviđa se da će strukturni saldo iznositi +0,9 % BDP-a u 2023. i +1,3 % BDP-a u 2024., što je iznad srednjoročnog proračunskog cilja. Razborita fiskalna politika 2024. doprinijet će i jačanju vanjskog položaja.
- (25) Uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2023. predviđa se rast neto primarnih rashoda koje financira država¹⁴ za 3,6 % u 2024.
- (26) Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se državna ulaganja smanjiti s 3,0 % BDP-a u 2023. na 2,8 % BDP-a u 2024. Niža ulaganja odražavaju stalnu razinu nominalnih ulaganja na višoj razini BDP-a.

¹⁴ Neto primarni rashodi definiraju se kao rashodi koje financira država bez diskrecijskih mjera na strani prihoda i isključujući rashode za kamate i rashode za cikličnu nezaposlenost.

- (27) U Programu stabilnosti za 2023. navedeni su srednjoročni fiskalni ciljevi do 2026. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se suficit opće države zadržati na 2,3 % BDP-a u 2025. te da će se povećati na 2,4 % do 2026. Stoga se planira da će saldo opće države tijekom trajanja Programa ispuniti relevantnu referentnu vrijednost utvrđenu Ugovorom. Prema Programu stabilnosti za 2023. očekuje se da će se udio duga opće države u BDP-u smanjiti sa 72,9 % BDP-a krajem 2024. na 60,1 % BDP-a do kraja 2026.
- (28) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Provedba plana za oporavak i otpornost Cipra u tijeku je, no moglo bi doći do kašnjenja. Cipar je podnio jedan zahtjev za plaćanje ukupne vrijednosti 85 milijuna EUR, za ostvarenih 14 ključnih etapa iz plana za oporavak i otpornost. Ciparski plan za oporavak i otpornost relativno je velik i složen. Kako bi se rizik od kašnjenja sveo na najmanju moguću mjeru, ključno je snažno upravljanje i njegovo stalno praćenje. Očekuje se da će se ciparski plan za oporavak i otpornost revidirati kako bi se u njega uključile mjere iz plana REPowerEU i uzelo u obzir smanjenje maksimalnog financijskog doprinosa. Brzo uključivanje novog poglavlja o planu REPowerEU u plan za oporavak i otpornost omogućit će financiranje dodatnih reformi i ulaganja za potporu strateškim ciljevima Cipra u području energetike i zelene tranzicije. Sustavno i učinkovito uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera i drugih relevantnih dionika i dalje je važno za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost, kao i drugih ekonomskih politika i politika zapošljavanja izvan okvira tog plana, kako bi se osigurala opća odgovornost za cjelokupni program politike.

- (29) Komisija je sve programske dokumente kohezijske politike Cipra odobrila u 2022. Brza provedba programâ kohezijske politike, uz komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, iznimno je važna za ostvarenje zelene i digitalne tranzicije, povećanje gospodarske i socijalne otpornosti te uravnotežen teritorijalni razvoj u Cipru.
- (30) Osim gospodarskih i socijalnih izazova obuhvaćenih planom za oporavak i otpornost te programima kohezijske politike, Cipar se suočava s nizom dodatnih izazova povezanih s poslovnim okruženjem, posebno u pogledu upravljanja subjektima u državnom vlasništvu, uvođenja obnovljivih izvora energije, poboljšanja i modernizacije elektroenergetske mreže, energetske interkonekcija, energetske učinkovitosti, održivog prometa i vještina potrebnih za zelenu tranziciju.

- (31) Sustav upravljanja ima nedostatke u pogledu međunarodnih standarda, npr. smjernica OECD-a o korporativnom upravljanju poduzećima u državnom vlasništvu i Priručnika Svjetske banke za korporativno upravljanje subjektima u državnom vlasništvu. Konkretno, većom transparentnošću i većom odgovornošću za financijsku uspješnost i javne ciljeve povećale bi se učinkovitost i djelotvornost poduzeća u državnom vlasništvu, kao i primjena najbolje prakse, poput transparentnog i na zaslugama utemeljenog postupka imenovanja u upravljačka tijela poduzeća u državnom vlasništvu. Prebacivanjem funkcije vlasništva poduzeća u državnom vlasništvu s resornih ministarstava usmjerenih na politiku na posebno središnje tijelo ili barem osnivanjem centraliziranog odjela za praćenje u Ministarstvu financija također bi se poboljšalo trenutačno stanje. Poboljšanjem upravljanja pomoglo bi se osigurati da se ključni projekti javnih ulaganja poduzeća u državnom vlasništvu dovrše na vrijeme, a to bi zatim olakšalo zelenu i digitalnu tranziciju. Poduzimanjem mjera u pogledu poduzeća u državnom vlasništvu upravljanje na Cipru postalo bi učinkovitije, a tržište za lokalna i strana poduzeća pravednije i transparentnije. To je u skladu s ciljevima dugoročne strategije za Cipar i akcijskim planom na kojem se temelji (u okviru područja inicijative „Moderniziranje poluvladinih organizacija i stvaranje pravih poticaja za inovacije i učinkovitost”). Politike usmjerene na poboljšanje upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu također mogu pomoći u povećanju učinkovitosti javnog sektora. Cipar je od Međunarodnog monetarnog fonda zatražio tehničku pomoć u vezi s upravljanjem poduzećima u državnom vlasništvu.

(32) Puni potencijal obnovljivih izvora energije na Cipru mogao bi se dodatno iskoristiti, posebno daljnjim ulaganjima u poboljšanje i modernizaciju elektroenergetske mreže te odabirom postrojenja za skladištenje energije na razini mreže. Ugovori o kupnji energije i ugovori za kompenzaciju razlike mogu biti prikladni ekonomski instrumenti za ubrzavanje uvođenja obnovljivih izvora energije. Cipar trenutno ne upotrebljava plin, a nafta čini 83,2 % ukupne strukture izvora energije. S obzirom na velike fluktuacije cijena energije na svjetskim tržištima, za održivost ciparskog gospodarstva ključno je smanjiti veliku ovisnost o nafti, koju u cijelosti uvozi. Kako bi se diversificirala opskrba energijom i smanjila ovisnost o uvozu, Cipar bi imao koristi od elektroenergetskih interkonekcija i širenja obnovljivih izvora energije, kao i od novih ulaganja u infrastrukturu i mreže. Osim toga, politike energetske učinkovitosti mogle bi se proširiti i ubrzati kako bi se ograničio rast potrošnje energije. Očekuje se da će mjere energetske učinkovitosti doprinijeti i rješavanju problema energetske siromaštva, s kojim se suočava velik udio stanovništva (19,4 % u 2021.), među ostalim, prema potrebi, iskorištavanjem fondova kohezijske politike. Cipar bi imao koristi od prelaska na održivi promet. Otok se trenutno oslanja na osobni prijevoz, a cijeli je prometni sektor 2020. bio odgovoran za 21 % ukupnih emisija stakleničkih plinova, dok je udio električnih vozila u novim registracijama i broj mjesta za punjenje po vozilu najniži u Uniji. Trebalo bi se više založiti za smanjenje emisija stakleničkih plinova i povećanje korištenja energije iz obnovljivih izvora i energetske učinkovitosti radi usklađivanja Cipra s ciljevima paketa „Spremni za 55 %”.

- (33) Manjak radne snage i vještina u sektorima i zanimanjima koji su važni za zelenu tranziciju, uključujući proizvodnju te uvođenje i održavanje tehnologija s nultom neto stopom emisija, stvara prepreke prelasku na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. U 2022. nekoliko se zanimanja s posebnim vještinama ili znanjem potrebnim za zelenu tranziciju suočilo s manjkom radne snage, a u ključnim sektorima (npr. građevinarstvo, proizvodnja) zabilježen je rast stope slobodnih radnih mjesta. Visokokvalitetni sustavi obrazovanja i osposobljavanja prilagođeni promjenjivim potrebama tržišta rada i ciljane mjere usavršavanja i prekvalifikacije ključni su za smanjenje nedostatka vještina te promicanje uključivanja na tržište rada i preraspodjele radne snage. Da bi se oslobodio neiskorišteni potencijal ponude radne snage, te mjere trebaju biti dostupne, posebno pojedincima te u sektorima i regijama na koje će zelena tranzicija najviše utjecati.
- (34) Uzimajući u obzir Komisijinu ocjenu, Vijeće je ispitalo Program stabilnosti za 2023. i njegovo je mišljenje¹⁵ navedeno u preporuci br. 1.

¹⁵ U skladu s člankom 5. stavkom 2. i člankom 9. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1466/97.

- (35) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je državama članicama europodručja preporučilo da, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, poduzmu sljedeće: i. očuvaju održivost duga i suzdrže se od pružanja široke potpore ukupnoj potražnji u 2023., bolje usmjere fiskalne mjere koje se poduzimaju za ublažavanje učinaka visokih cijena energije i razmotre odgovarajuće načine za okončanje potpore kada se pritisci na cijene energije smanje; ii. održavaju visoku razinu javnih ulaganja i promiču privatna ulaganja radi potpore zelenoj i digitalnoj tranziciji; iii. podupiru kretanja plaća kojima se ublažava gubitak kupovne moći i pritom ograniče sekundarne učinke na inflaciju, dodatno poboljšaju aktivne politike tržišta rada i poduzimaju mjere za rješavanje problema nedostatka vještina; iv. unaprijede poslovno okruženje i osiguraju da energetska potpora poduzećima bude troškovno učinkovita, privremena i usmjerena na poduzeća koja su sposobna opstati te da se njome zadrže poticaji za zelenu tranziciju; i v. očuvaju makrofinancijsku stabilnost i prate rizike te nastave s radom na dovršetku bankovne unije. Kada je riječ o Cipru, preporukama br. 1, 2, 3 i 4 doprinosi se provedbi prve, druge, treće i četvrte preporuke iz Preporuke o europodručju za 2023.
- (36) Uzimajući u obzir detaljno preispitivanje koje je provela Komisija i njezinu ocjenu, Vijeće je ispitalo Nacionalni program reformi za 2023. i Program stabilnosti za 2023. Preporuke Vijeća donesene u skladu s člankom 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporuci br. 1. Politikama iz preporuke br. 1 doprinosi se uklanjanju slabosti povezanih s privatnim, državnim i vanjskim dugom. Preporuka br. 2 doprinosi provedbi preporuke br. 1. Politikama iz preporuke br. 1 istodobno se doprinosi uklanjanju neravnoteža i provedbi preporuka iz Preporuke o europodručju za 2023., u skladu s uvodnom izjavom 35.,

PREPORUČUJE da Cipar u 2023. i 2024. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. U 2023. i 2024. što prije postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore koje su na snazi. Budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne nove mjere potpore ili njihov nastavak, osigurati da takve mjere potpore budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, da budu fiskalno pristupačne te da očuvaju poticaje za smanjenje potrošnje energije. Uz održavanje dobre fiskalne pozicije u 2024., očuvati javna ulaganja koja financira država i osigurati učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma i sredstava iz drugih fondova Unije, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije.

Olakšati smanjenje privatnog duga, među ostalim provedbom učinkovitog okvira za ovršni postupak.

U razdoblju nakon 2024. nastaviti provoditi ulaganja i reforme kojima se potiče veći održivi rast te zadržati razboritu srednjoročnu fiskalnu poziciju.
2. Ubrzati provedbu plana za oporavak i otpornost, među ostalim osiguravanjem odgovarajućih administrativnih kapaciteta, te brzo finalizirati poglavlje o planu REPowerEU kako bi ga što prije počeo provoditi. Nastaviti brzu provedbu programâ kohezijske politike uz blisku komplementarnost i sinergiju s planom za oporavak i otpornost.
3. U skladu s međunarodnim standardima poduzeti mjere za poboljšanje upravljanja subjektima u državnom vlasništvu.

4. Smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima i diversificirati opskrbu energijom. Bolje iskoristiti sav neiskorišteni potencijal za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, ubrzati uvođenje obnovljivih izvora energije putem odgovarajućih ekonomskih instrumenata i povećanja ulaganja u poboljšanje i modernizaciju elektroenergetske mreže, uključujući objekte za skladištenje energije. Ubrzati razvoj elektroenergetskih interkonekcija. Proširiti i ubrzati mjere za energetske učinkovitost, među ostalim radi smanjenja energetske siromaštva. Proširiti i ubrzati prelazak na održivi promet. Pojačati napore na razini politika usmjerene na pružanje i stjecanje vještina i kompetencija potrebnih za zelenu tranziciju.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica
